

ביבליוגרפיה

- 1..... מבוא
- 2..... סקירת ספרות
- 2..... בעיות רגשיות בקרב ילדים
- 2..... גורמים לבעיות רגשיות בקרב ילדים
- 3..... קונפליקטים בזוגיות
- 4..... השפעת מבנה המשפחה על בעיות רגשיות בקרב ילדים
- 5..... זוגות ידועים בציבור
- 5..... יציבות משפחתית
- 6..... השפעות הוריות על בעיות רגשיות בקרב ילדים
- 6..... משאבים הוריים
- 7..... מצבם הנפשי של ההורים
- 7..... איכות מערכת היחסים של ההורים
- 7..... איכות ההורות
- 8..... מעורבות האב
- 8..... השפעת ילדים על קונפליקטים בזוגיות
- 9..... השפעת קונפליקטים בזוגיות על בעיות רגשיות בקרב ילדים
- 11..... השערות
- 12..... מתודולוגיה
- 12..... שיטת המחקר
- 12..... מדגם המחקר
- 12..... כלי המחקר
- 13..... הליך המחקר
- 13..... איסוף הנתונים
- 13..... אתיקה
- 14..... ממצאים
- 14..... נושאי הקונפליקטים
- 14..... פגיעה ברגשות הילד עקב זוגיות ההורים
- 15..... פגיעה במשאבים הוריים עקב זוגיות ההורים
- 16..... פגיעה במודל זוגיות עתידי של הילדים עקב זוגיות ההורים
- 18..... דיון ומסקנות
- 21..... ביבליוגרפיה
- 23..... נספחים
- 23..... שאלון לאם 1
- 25..... שאלון לאם 2
- 27..... שאלון לאם 3
- 29..... שאלון לאם 4

31.....	שאלון לאם 5
33.....	שאלון לילד/ה 1
35.....	שאלון לילד/ה 2
37.....	שאלון לילד/ה 3
38.....	שאלון לילד/ה 4
40.....	שאלון לילד/ה 5

מבוא

בימינו קיימים המוני מקרים מאובחנים כמו גם לא מאובחנים של בעיות רגשיות בקרב ילדים בישראל בפרט ובעולם בכלל. חלקם נובעים כתוצאה מבעיות וקונפליקטים בזוגיות ההורים. עקב חוסר במידע ומחקר בנושא וכתוצאה מחוסר האבחון, היקף התופעה אינו ידוע וממדיה יכולים להיות רק משוערים.

לכן, חשוב ביותר להתחקות אחר טיב התופעה ואופייה ולנסות להבין את המשמעויות הרחבות שלה. זאת הסיבה שראיתי לנכון לבצע את מחקרי בנושא השפעת קונפליקטים בזוגיות על בעיות רגשיות בקרב ילדים.

שיערתי כי ילדים שגדלו בסביבה בה הוריהם רבו הרבה לא יצליחו לפתח ביטחון במודל הזוגיות ואולי ימצאו את עצמם בחיפוש ארוך אחר מודל הזוגיות הטוב עבורם. זאת בניגוד לילדים שחוו זוגיות בריאה בבית ויכלו לראות מודל נכון לזוגיות ואולי אפילו לשאוף אליו. להנחתי, אימהות שנמצאות במתח סביב קונפליקטים עם בן הזוג שרויות במצב נפשי מעורער ולא מסוגלות להביא מעצמן את המשאבים ההוריים להם נזקקים לילדיהם, וזאת בלי כל כוונה רעה לפגוע בהם.

בעבודתי ראינתי מספר אימהות הנמצאות בזוגיות עם קונפליקטים ובוגרים החוו זוגיות הורים עם קונפליקטים בילדותם, וכך למעשה ניסיתי להתחקות למעשה באמצעות האימהות אחר תקופת הזמן המוקדמת של הילדים בה הם גדלים בצל הקונפליקטים, ובאמצעות הבוגרים אחר תקופת הזמן המאוחרת של הילדים לאחר שבגרו.

מצאתי כי כל הבוגרים הראו סממנים של בעיות רגשיות ברמות מסוימות וכי רוב האימהות מרגישות כי אינן מצליחות לתת לילדיהם הן את המשאבים הפיזיים והן את המשאבים הנפשיים אשר הן היו רוצות וזאת כתוצאה מהקונפליקטים אותם הן חוות במערכת היחסים הזוגית שלהן עם אבי ילדיהן. נראה כי רוב הבוגרים מרגישים צורך לעבור טיפול פסיכולוגי וכולם מרגישים שהזוגיות של הוריהם השפיעה עליהם בבחירת בן זוג ובמציאת מודל זוגי טוב עבורם.

אני מאמינה כי יש חשיבות גבוהה מאד בהגברת מודעות לבעיה ובטיפול. אינני חושבת שהורים מודעים להשלכות הנפשיות ארוכות הטווח שהם מביאים על ילדיהם עד כדי מציאת בן זוג בעתיד. וערעור האמונה במודל הנישואים והזוגיות. יש צורך מאד חזק להורים להבין את המשמעויות של מעשיהם, ואני סמוכה ובטוחה שבהינתן האפשרויות המתאימות, רוב ההורים יעשו את הטיפול הדרוש ויבצעו את האדפטציה הנדרשת על מנת לאפשר לילדיהם לגדול בסביבה הכי מעשירה ומעודדת שאפשר לבנות את אופיים האישי ולתת להם ביטחון.

לסיכום, יש צורך במחקרים נוספים בתחום ועבודה נוספת בנושא על מנת להבין את מהות התופעה בישראל ואולי אף לבצע טיפול ניסיוני באוכלוסייה מסוימת ולאחר מכן להכליל עבור כל האוכלוסייה. אין ספק שנדרש מאמץ רב והשקעת משאבים נרחבים בנושא, אך קרוב לוודאי שהתוצאות יהיו שוות את זה.

סקירת ספרות

בעיות רגשיות בקרב ילדים

שנותיו הראשונות של הילד הינן שנים רגישות, ולאיכות החוויות שהילד חווה במהלכן יש השפעה משמעותית על התפתחותו בעתיד. בשנים הללו נחקקים בילד דפוסים ומאפייני התנהגות שמלווים אותו במהלך חייו ומעצבים במידה רבה את תפישת עולמו ואת דרכי התמודדותו עם העולם. התפתחותם של כישורים בסיסיים ראויים בגיל הרך יוצרת תשתית ללמידה תקינה, הסתגלות יעילה לחברה ותפקוד טוב בהמשך החיים.

כבר מינקות נבדלים ילדים אלה מאלה במאפייניהם האישיים, מזגם, אופי התקשורת שהם מקיימים עם הסביבה וביכולת הלמידה שלהם. כמובן, הם גם מתפתחים בסביבות חברתיות ותרבותיות מגוונות. ההתפתחות בגיל הרך מתרחשת בתוך הקשר של חיים משמעותיים אחרים בחייו של הילד (הורים, סבים, אחים, מטפלות וגנות). אופי הלמידה של ילדים צעירים, הדרכים שבהן הם מגיבים לאירועים ולאנשים בסביבתם, הציפיות שלהם מעצמם ומאחרים – כל אלו מושפעים מיחסיהם עם האנשים המשמעותיים בחייהם ומן הסביבה התרבותית שבה הם חיים. האינטראקציה בין מאפייני הילד ובין הסביבה שבה הוא חי היא האורגת את השטיח של התפתחות חייו והסתגלותו (הרכבי & מנדל-לוי, 2014).

גורמים רבים משפיעים על אופי ההתנהגות החברתית של ילד בגיל הרך, וקובעים אם זו תהיה מתחשבת, תומכת ואלטרואיסטית - או נקמנית, שמחה לאיד ותוקפנית. ההתנהגות החברתית מושפעת מגורמים חיצוניים, כמו התרבות והחברה שבה גדל הילד, המשפחה, המסגרת החינוכית וקבוצת בני גילו, וגורמים פנימיים, כמו היכולות הקוגניטיביות, הרגשיות והחברתיות, המולדות והמתפתחות (רוזנטל, גת, & צור, 2008).

נמצא ש-17%-21% מבין הילדים והמתבגרים סובלים מבעיות התפתחותיות, רגשיות והתנהגותיות. בעיות אלו מתחילות בגיל הרך כבעיות התנהגות, בעיות חינוכיות, על רקע ההתפתחות הנורמלית של ילדים כבעיות אכילה, שינה, הרגלי ניקיון, משמעת, דרך הופעת בעיות אישיות הקשורות להתפתחות, כהפרעות קשב, ריכוז, חוסר בשלות, תסמונת אספרגר, ואוטיזם. מאוחר יותר מתפתחות בעיות רגשיות כגון חרדה ודיכאון, ובעיות חברתיות כמו בדידות ובעיות במיומנויות חברתיות (מור, מאירס, מרום, & גלבו-שכטמן, 2011).

גורמים לבעיות רגשיות בקרב ילדים

שינויים במבנה המשפחה המודרנית הביאו להחלשה של סמכות ההורים. מצב זה התפתח על רקע הגדלת זכויותיהם של הילדים, מיסוד חוקים נגד ענישה קיצונית של ילדים והטלת פיקוח חברתי על המתרחש בתוך המשפחה. בד בבד התפתחה תפיסה אידאולוגית המצדדת בגישה מתירנית כלפי ילדים, שיש לאפשר להם חופש רב ולהמעיט בהצבת גבולות.

יש הטוענים שהירידה הן במספר שעות הנוכחות של ההורים בבית, הן בהשגחה שלהם על התנהגות ילדיהם והן בתמיכה שהם מעניקים להם, חוללו פגיעה משמעותית ביחסי הורים-ילדים. כאשר אין ביכולתו של הורה למלא את צרכיו של ילדיו, הוא פותח דלת בעולמו הפנימי של הילד לרגשות שליליים ולא מוכרים, ועקב חוסר המשאבים והיכולת של ההורה לעזור לילד להתמודד עם רגשותיו, הוא ידחיק את רגשותיו. כך